

Ak, hvor forandret

■ Romanen "Værelset" er en underfundig og ind i mellem bevægende optakt til en større familiesaga.

ROMAN
ANDREAS MAIER:
VÆRELSET

(Das Zimmer)
Oversat fra tysk af Paul Klitnæs
182 sider, 250 kr.
Rosenkilde & Bahnhof
UDKOMMER I DAG

MIKAEL BUSCH

kultur@jp.dk

Tiden er efteråret 1969, året for den første månelanding. Stedet er landskabet Wetterau i Hessen. Vi følger fortællerens Onkel J. i løbet af en typisk dag.

Meget tidligt om morgenen tager han toget fra Bad Nauheim til Frankfurt am Main, hvor han skal passe sit arbejde på hovedbanegårdens posthus. Der ryges cigaretter og drikkes øl i store mængder i arbejdstiden – ikke kun på

posthuset – hvilket i dag ville være aldeles utænkeligt.

Omkring den store bane-gård kan man stadig gå til rigtige kvinder. I dag må man nøjes med at gå ind i en videokabine og se kvinderne på en skærm.

De gode gamle dage

Om eftermiddagen, når Onkel J. er kommet tilbage til Bad Nauheim, klarer han en masse ærinder for familien. Det foregår i hans kæreste-eje: En lysebrun Variant-Kombi VW Type 3. Onkel J. sværmer derudover for slagtersangeren med de mørke solbriller, Heino, bjergbestigningsfilm af Luis Trenker, fordums flyverhelte og hærførere i almindelighed samt værnemagten i særdeleshed.

Om aftenen efter dagens dont går Onkel J. på værts-hus. Allerhelst drikker han sine øl i Forsthaus Winterstein, som frekventeres af jægere.

Alt i alt synes Onkel J., i hvert fald ifølge fortælle-

ren, at have en sorgløs tilværelse. Ikke kun, fordi alting var bedre i de gode gamle dage. Onkel J., som blev taget med tang ved fødslen, har nemlig en så lav intelligenskvotient, at han nærmest må karakteriseres som sinke. Han har derfor ganske enkelt ikke

blik for verdens fortrædeligheder.

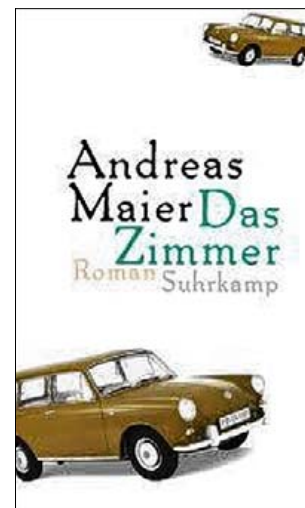
En stor familiesaga

Men strengt taget kan fortælleren, som her er identisk med romanforfatteren – altså Andreas Maier – ikke vide, hvordan Onkel J. egentlig opfatter verden.

Maier er selv født i 1967 og altså kun to år gammel den pågældende dag i efteråret 1969. Derfor »antager han« og »forestiller sig« inde på sit skriveweekend (som engang var Onkel J.'s), hvordan verden var før den med indførelsen af en omfartsvej mellem Friedberg og Bad Nauheim endegyldigt gik af lave.

Andreas Maier, som allerede har tematiseret sin onkel i klummesamlingen "Heimatkunde" (2010), gør i "Værelset" sin Onkel J. til omdrejningspunktet i en underfundig og ind i mellem bevægende erindringskitse.

Faktisk er romanen kun tænkt som en optakt til en større familiesaga i 11 bind.

Bernhards dommedag

■ En glimrende roman af Lars Saabye Christensen om de kantedes svære vej gennem verden.

■ Hovedpersonen opgiver sin lovende karriere og stenrige kone for at hjælpe en skør og fattig mand.

ROMAN
LARS SAABYE CHRISTENSEN:
BERNHARD HVALS
FORTALELSER

(Bernhard Hvals forsnakkelse)
Oversat fra norsk af Ellen Boen
520 sider, 350 kr.
C&K Forlaget
UDKOMMER I DAG

JON HELT HAARDER

kultur@jp.dk

I dag ville både fortælleren Bernhard Hval og hans hovedperson Notto Fipp, født Senum, have fået en diagnose. OCD måske, Obsessive Compulsive Disorder, obsessiv-kompulsiv tilstand, altså tvangstanker og tvangshandlinger, der ofte følges af andre lidelser

såsom anoreksi. Det kunne passe på Notto, og selvmordstanker og -forsøg, sådan ender det med Bernhard.

En anden mulighed er Tourettes syndrom: Bernhard er i besiddelse af en enorm samling tics, bl.a. det at sige obsceniteter, når han skal tale offentligt. »Pik i pariserojet,« råbte han således, da både han og det 20. århundrede var unge, og han som den bedste på sin årgang af medicinstuderende skulle holde tale.

»Ved satans pumpestok og fissehelvede,« lyder det helt privat, da han på sin 80-års fødselsdag vågner op og har overlevet sit selvmordsforsøg.

Kun den næstskøreste

Imellem de to punkter og med indlagt barndomshistorie om en lesbisk mor og en far, der begår selvmord, finder vi nu ingen sørgelig sygejournal, men en livlig, munter, sørgelig og stedvis grotesk beretning om "de kantede" – dem vi i dag ville give en diagnose og må-

ske lige frem hjælpe oveni.

»Jeg var kun den næstskøreste,« begynder Bernhard.

Den skøreste var Notto Fipp, en ludfattig mand, der går og går. Da de mødes, Bernhard i sin enorme bil og med privatchauffør, Notto i vejkanten i sit lasede tøj, spørger han Notto, hvorfor han går: »Når jeg går, tænker jeg mindre,« lyder svaret.

Det svar rammer noget dybt i Bernhard. Det bliver hans ambition at pleje og hjælpe Notto i hans gang.

Han sætter Notto over sit ægteskab med den stenrige Sigrid, sætter ham over sin karriere som læge – men får efterhånden også en vis egoistisk interesse eller ambition med Notto: Han bliver en slags kaptangschampion, der skal kaste glans over sig selv, Bernhard og de kantede i det hele taget.

Stakkels lille store Oslo

"Bernhard Hvals fortælle-ser" er da nok en historie om de kantedes svære vej

gennem livet, men det er også en historie om, hvordan Bernhard svigter den eneste, der virkelig elsker ham. En af hans tics, hvis man kan kalde det sådan, er, at han ikke vil reproducere sin egen forhadte person.

Han tilbageholder sin sæd, ja i en uhyrlige scene steriliserer han sig selv – selvom Sigrid så brændende ønsker et barn. Barn får han derimod, må man tro, med konen til den eneste, der prøver at hjælpe ham.

"Bernhard Hvals fortælle-ser" er Bernhards holden dommedag over sig selv, men også (endnu) en på flere måder stor roman om Norge og Oslo især af forfatteren til "Halvbroderen".

Notto Fipp har virkelig eksisteret, Bernhards obduktioner er hentet fra en bog om retsmedicin, Knut Hamsun gør en lidet heldig figur – på så mange måder er romanen også en krønike om "Stakkars lille store Oslo", som De Lillios kalder byen i en sang.

Trods en senere kærlig hånd er skaden sket hos uønskede børn, som ender på et spædbørnehjem, fremgår det af Erik Valeurs roman.

Arkivfoto: Jan Sommer/Polfoto

stand er der i hvert fald sjældent tale om.

Og følelsen af at være uønsket bliver åbenbart sidende. Selv i de af tilfældene, hvor børnene i øvrigt havner hos kærlige adoptivforældre.

Skæbnetro og papnæser

Mens de biologiske forældre – i hvert fald mødrene – ofte aldrig kommer sig over mere eller mindre frivilligt at have givet deres barn fra sig. Sine steder virker det næsten, som om den samfundskritiske Valeur slår over i en slags biologisk skæbnetro, sågar inklusive antydninger af at morderiske tendenser kan gå i arv.

Til gengæld er det i denne forbindelse, at Valeur virkelig får skrevet sig derind, hvor det gør ondt. Ofte bliver sproget markant anderledes rent og skarpt end den lidt for selvbevidste sarkasme, de bastante symboler og den Peter Høeg-svulmende patos, der ellers har det med at snige sig ind, og de voksne adoptivbørn fremstår

som mennesker på en helt anden måde end papnæserne inden for politik og medier.

Ingen undskyldninger

Det er derfor romanen som helhed alligevel lander med en ganske anden vægt og insisteren end den gryderet af Jussi Adler-Olsens "Journal 64" og Olav Hergels mediekritiske romaner, som den ellers ind imellem godt kan ligne.

Den stritter i mange retninger og med vekslende held, men når det gælder spørgsmålet om børns start i verden, er den inde, hvor smerten bliver siddende, og der ikke gælder nogen undskyldninger.

Og selv når nogen med årtiers forsinkelse prøver at give dem, synes den melankolske konklusion at være, at de oprindelige skader uoprettelige. Men sådan som Valeur selv når frem til at skrive om dem, bør det ikke være den store kunst at vokse fra debutromanens børnesygdomme.

